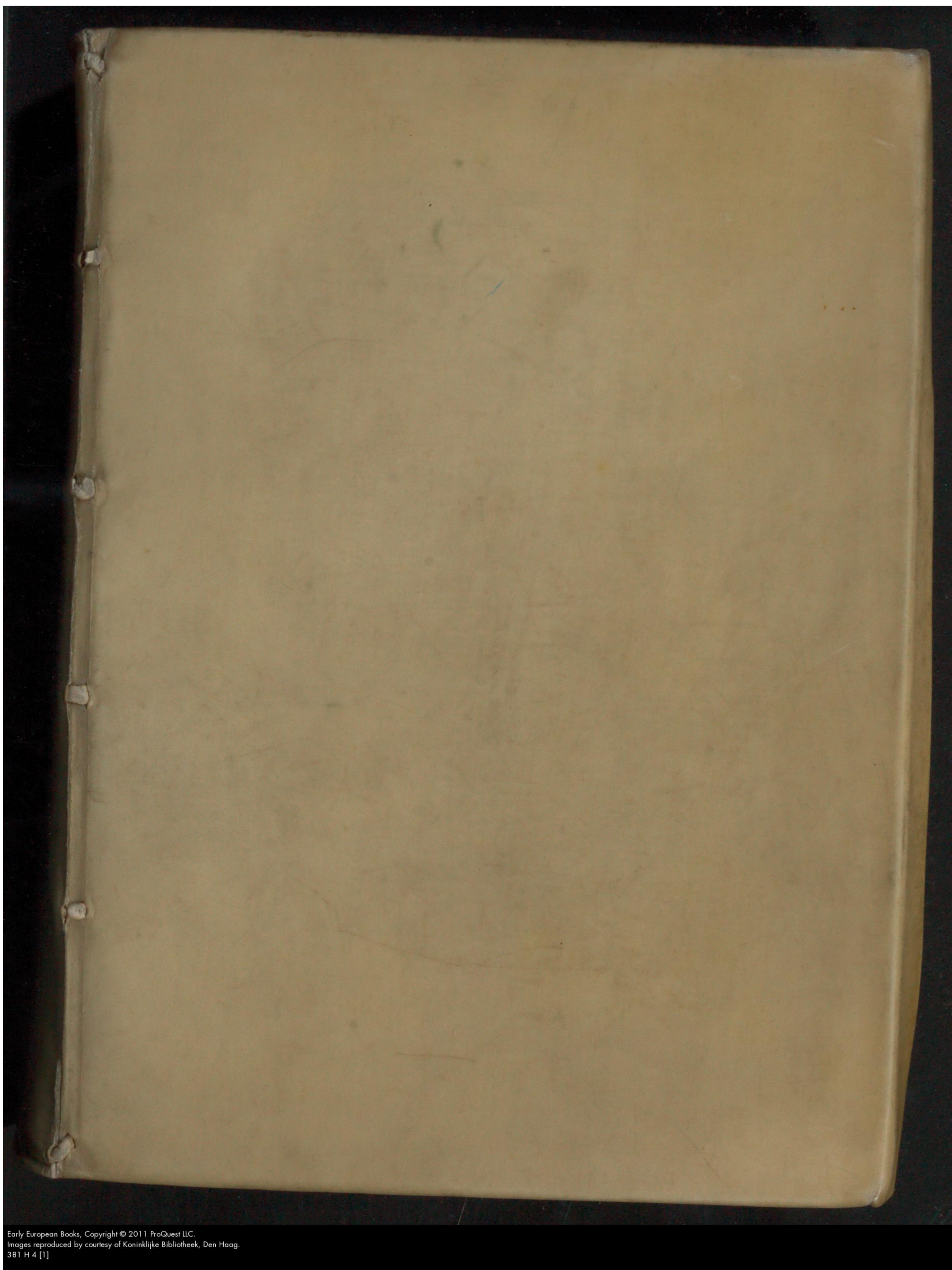
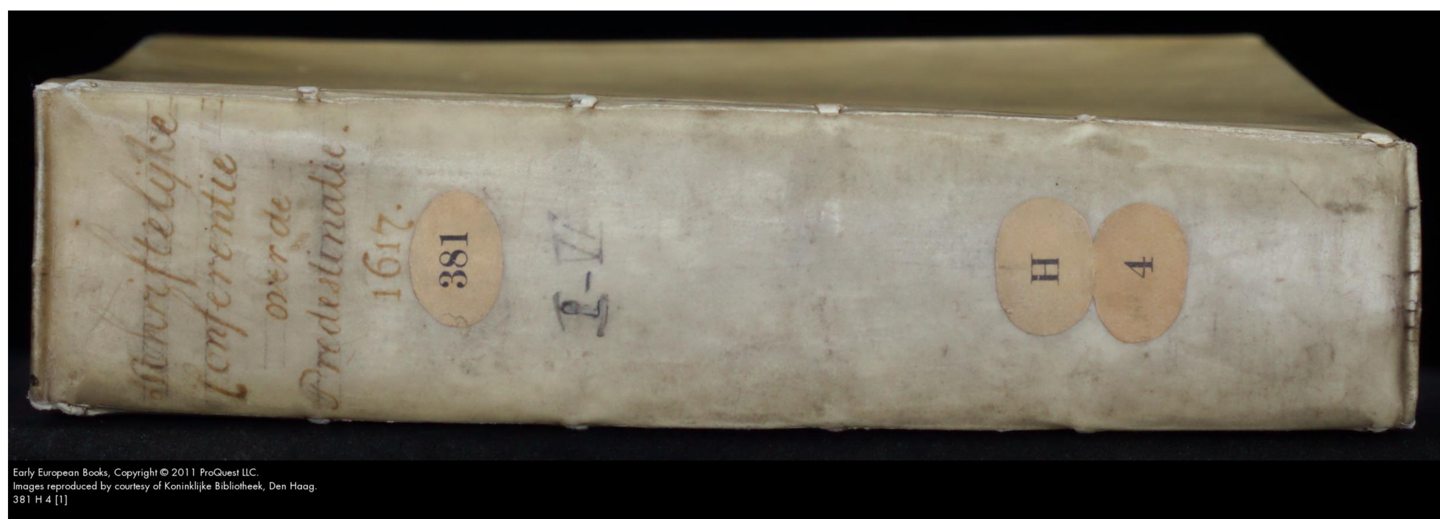
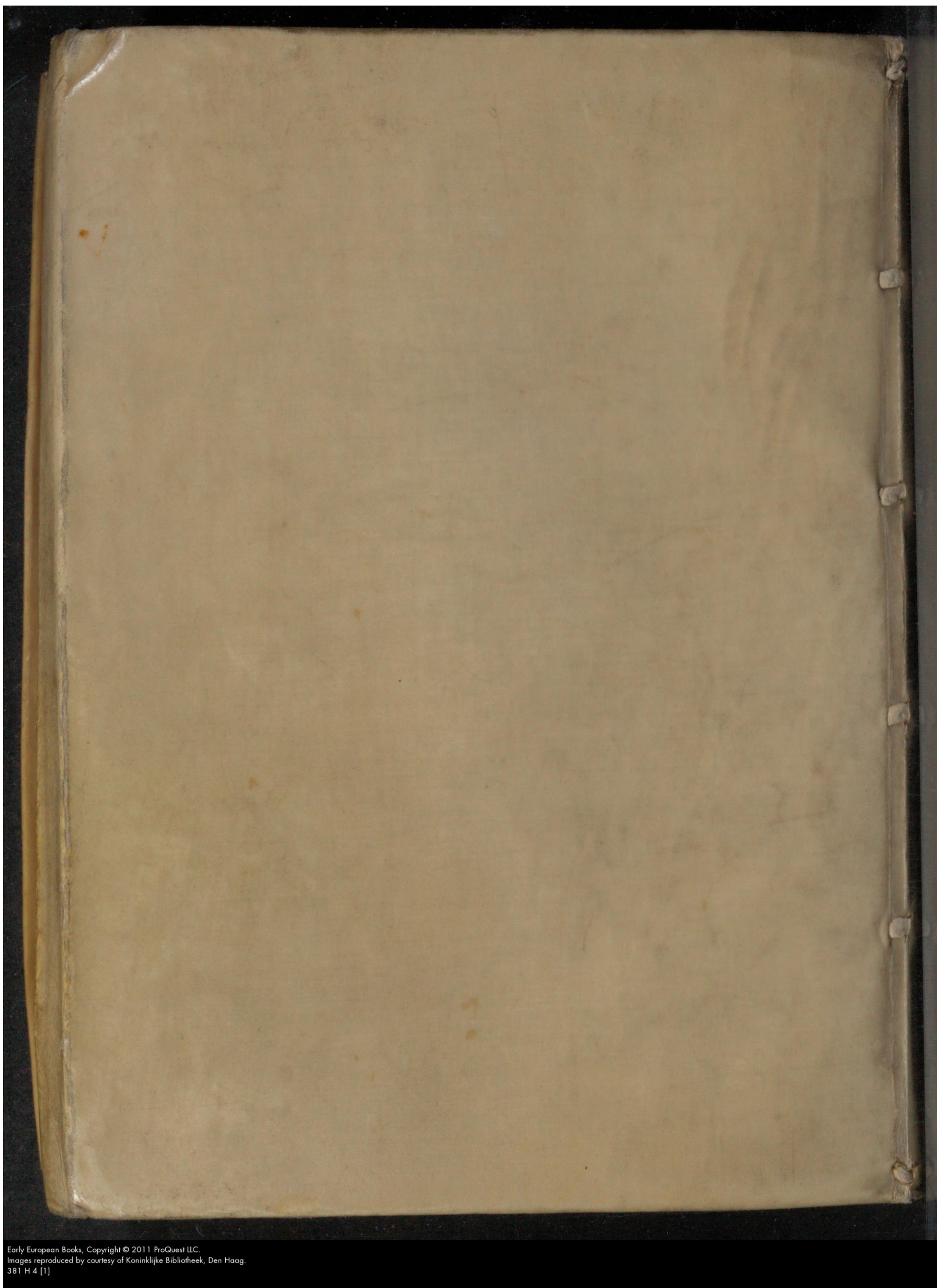

Conferentie
over de
Predestinatie.
1617.
381
H
4

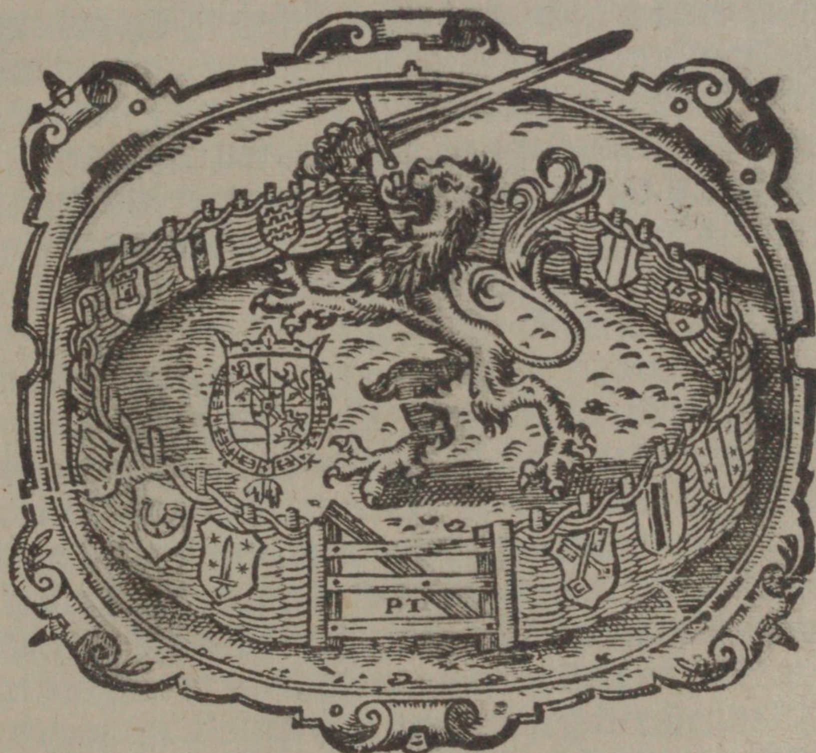

Ordonnantie van de Polityen/

Binnen Hollant.

IN s'GRAVEN-HAGHE,
By Hillebrant Iacobſſen, Ordinaris ende Gheſworen Drucker vande Ed. Mog. Heeren Staten van Hollandt ende VVeſt-Vrieſlandt. Anno 1617.

LLEN den ghenen die
dese jegenwoordige sullen sien
oft hooren lesen: Doen te weten
die Ridderschap / Edelen ende
Stedẽ van Hollandt / represen-
terende den Staten vandẽ sel-
ven Lande / dat aenmerckende
theuren beroepe ende laste is
staende / by alle goede wegẽ eñ
middelen sonderlinghe in dese
jegenwoordige gestelteniße des tijdts / te doen voorsien je-
gens alle onordeningẽ / misbruycken eñ misverstanden die
onder den Ingesetenen ende ondersaten der selver Landẽ
souden mogen veroorsaken eenige swaricheden / processẽ /
ofte geschillen / ende dien volgens onrust / partijdicheydt /
tweedracht eñ oneenicheyt / tot verachtinghe / niet alleen-
lick vande gemeene ruste ende welvaert / maer ooc vande
warachtige dienst ende eere van Godt almachtich. Ende
bevindende sulcks de voornoemde Staten metter daedt
dagelijcx verscheyden clachten / rechtvorderingen / consu-
sie ende geschillen t'ontstaen eñ te rijsen tusschen d'Inge-
setenen ende onderdanen der voorsz Landen / door dien
inde saken / namentlijck vande houwelijcken / erffenissen /
eñ besterffenissen / op de vercoopinghen opdrachten / ver-
onderpanden ende verhuyren / midtsgaders den pachters
ende bruyckers vande landen eñ andere onroerende goe-
deren / ooc int maken van brieven / registers / ende schriften
daer toe dienende ende behoorende / insgelijcx int berekenẽ
vanden tijdt / ende datum vande jaren / vande voorsz ende
alle andere / brieven schriften / actẽ eñ contracten (daer inne
tot noch toe verscheyden stijle ende manieren vã dateren
inden selven Lande is gebruyckt) egeen gelijcke / eender-
hande ende vaste voet ordre nochte Wet is gestelt ofte on-
derhouden / immers hoe wel de voorsz saken belanghende
so by beschreven rechten als by eenighe oude voorgaende

Ordonnantiē eñ Placcatē eensdeels voorsien is geweest/ dat nochtans eenige der selfder rechten eñ ordonnantien/ oft deur eenige quade ingevoerde gewoonte/ofte by verloop van tijde in ongebruyc zijn gecomen/ eñ niet achtervolcht/anderen voor desen tijt zijn vereysschende naerder interpretatiē/verclaringe/ vernieuwinge ofte vermeerderinge/tot beter onderhout vande Polityе eñ staet vanden Landen/eñ meerder gerechticheyt der Inghesetenen van dien: Hebben daeromme de Ridderschap/ Edelen/ Stedē eñ Staten voorgenoemt/ by advijse ende deliberatie van den presiderende ende andere Raden over Hollant/Zeelandt ende Vrieslandt voor eewich Edict gheordonneert ende ghestatueert/ordonneren ende statueren by desen.

I.

Houwelijckē staet.

Eerst aengaende den Houwelickē state/omme te voorsien op d'ongeregelheden die dagelijcx so langher so meer ghepleecht worden / inde versamelinge van verscheyden personen/ ende daer op alsulcke ordre ende regule te stellē/ waer mede een yegelijck in zijn ghemoet ofte ghesintheyt mach worden voldaen / ende dat de goederen ende erffenissen sonder swaricheden oft processen/ mogē volgen den ghenen die daer toe geraeckt ende ghefondeert zijn.

II.

Wie voor geechte luyden ghehouden werden.

Dat van nu voortaen alle persoonen malcanderen in graden vā maechschap oft affiniteyt hier naer verclaert ende verboden niet bestaende/ van wat state/conditie/gemoet ofte gesintheyt die zijn/die ten tijde vande publicatie van desen/als geechte luyden te samē sullen huys-houden/ woonen eñ converserē / gelijck alle andere die inder Kercken ofte voor eenige publijcke personen in te samen-wooninge/ huys-houdinge eñ conversatie/ als geechte personē zijn ghetreden/by eenen yegelijcken gehouden/ geacht eñ gereputeert sullen worden/ghelijc sy gehouden geacht eñ gereputeert worden by desen/voor gheechte persoonen/in allen schijn oft sy voor de Magistratē/ofte voor de Kerckē die-

dienaren ofte andere publijcke persoonen / haer trouw openbaerlijck hadden gegeven ende bekent gemaect: ten ware de selve oft eenige van hen luyden niet voor de Magistraten ofte voor den Kercken-dienarẽ hare trouwe belooft eñ bekẽt gemaect hebbende / daer by hen bevonden beswaert / de welcke binnen den tijt van drie maenden na de publicatie van desen / gehoudẽ sullen zijn te comparerẽ voor de Magistraet vã haer woonplaetse eñ de selve hare swaricheyt te kennen gevẽ / omme daer op gelet eñ gedaẽ te werden naer behooren: Welverstaende dat de gene die voor de Magistraten ofte Kercken-dienarẽ hare trouwe niet bekent gemaect hebben als voren / eñ nochtans inde voorsz tesamen-wooninge / huys-houdinge ende conversatie als geechte luyden begeeren te blijven / vry eñ toegelaten sal zijn / gelijc by desen henluydẽ vry ende toegelaten wort / voor de expiratie vande voorsz dry maendẽ te maecken alsulcke houwelicxse voorwaerden / als henluydẽ goet duncken sal. Ende worden mits dien ooc voor geechte eñ getroude personen gehouden / alle de gene die geduerende de vervolghinghe wt sake vande Religie inde landen van herwaerts-over malcanderen getrout ende als gheechte personen / t'zy wt ofte binnen de voorsz Landẽ tsamen gewoont hebbẽ hoe wel sy hare trouwe inder Kercke / over mits de diversiteyt van de Religie niet en hebben bekent gemaect / eñ niet tegenstaende eenige vande selve persone zijn overleden / alles in allen schijn of sy ten tijde als sy aen malcanderen getrout / eñ in huys-houdinge getreden zijn inder Kercke hare trouwe bekent ghemaeckt hadden.

III.

Ende de ghene die hen na de publicatie van desen ten Houwelijcke ofte in echten staet sullen willẽ begevẽ / sullẽ ghehouden zijn te compareren voor de Magistraten ofte Kercken-dienaren vande steden eñ plaetsen haerder residentie / eñ aldaer versoecken dat hun gegunt sullen wordẽ dry Sõnen-daechsche ofte merct-daechsche gebodẽ / te doẽ inder Vande ghebodẽ te geven.

inder Kercken van t'Raethuys ofte andere plaetſen daer t'recht gehouden wort/op dry Sondagen ofte marct-dagen den anderen volgende: welcke geboden gegunt ende gedaen ſullen worden / ten eynde een yegelijcké die eenige letſelen ofte hinderniſſē/ tzy van bloede/ſwagerſchap ofte voorgaende beloftē/ waer door thouwelijc egeenen voortganc en ſoude behooren te hebben wil voorwenden/tſelve mach doē:behoudelijc nochtans dat de ſelve geboden niet gegunt noch gedaen en ſullen wordē/als de gene die tſelve

Tijdt van te mogen houwen.

verſoecken beneden hare jaren zijnde/te werē/jonge geſellen beneden haer vijf-en-twintich/ eñ de jonge dochteren beneden hare twintich jarē/ten zy de ſelve de Magiſtratē ofte Kercken-dienarē vertoonen het conſent van hare ouders ofte den lanczt levende der ſelver)indiē ſy eenige hebben:)maer indien eenich jonck-man ofte jonghe-dochtere boven de voorſz vijf-en-twintich eñ twintich jarē reſpective out weſende/eñ ouders hebbende/ verſocht de voorſz Sondaechſche geboden ſonder te doē blijcken van heure voornoemde ouders conſent: Soo ſullen de voorſz Magiſtraten ofte Dienaren voor tproclamerē vande voorſz geboden gehouden zijn de ouders vanden requirant oft requirante/ voor hen'tonbiedē /ende ingevalle d'ouders binnen veerthien dagen na d'inſinuatie aen haerluyden perſoon gedaen/ weygheren ofte in gebreke blijven te comen ſal de ſelve weygeringe gehouden wordē voor conſent/ eñ zullen de voorſz Magiſtraet ende Dienaren voorts mogē procederen tot t'doen vande voorſz proclamatiē eñ geboden/maer indien de voorſz ouders comparerē/ ende eenige redenen allegerē waeromme ſyluydē int voorſz verſochte Houwelijcke niet en willen conſenteren/eñ daer toe by de voorſz Magiſtraet ofte Kercken-dienarē niet geinduceert en connen wordē/ſo en ſullen de voorſz Magiſtraet nochte Dienaren de voorſz jonge luyden niet mogē trouwē/noch te ſamē voegē/voor dat by den collegie vande Magiſtraet met kenniſſe van ſaken tſelfde hen luyden worde gheordon-

donneert. De voorsz geboden gedaē zijnde/ingevalle daer tegens geen wettelijck wederseggen is gevallen/ sullen de persoonen by de Magistraten ofte Kercken-dienaren getrout worden/volgende d'ordonnantien die inde Kercken gebruyct worden/eñ die den Magistraten daer toe by den voorsz Staten overgesonden zullen worden. Alle de gene die hen na de publicatie van desē/ anders in huyshoudinge ende te samen wooninge by malcanderen sullen voegē eñ converseren als echte luyden / sullē voor d'eerste maent dat sy te tsamen huyshouden ofte woonen/ verbeuren elcx en mulcte van vijftich ponden van xl.grooten tpont/inde tweede maent daerenboven noch een mulcte van hondert ponden / inde derde maent een mulcte van twee hondert ponden/t'appliceren den Hooft-officier/den armen vande plaetse/eñ dē aenbrenger elcx een derde paert/ eñ soo verre sy langer by den anderen blijven/ zullen voor den tijt van thien jaren wt den lande van Hollant ende Vrieslant gebannen / ende boven dien in hare goederen ghemulcteert worden na de qualiteyt vande personen. Pœna fornicationis

IIII.

Ende also volgende de Goddelijcke / natuerlijcke/ende beschreven rechten/ in den H. Echten staet als in eene ordeninge Gods/ tot eerlijck onderhout ende verbreydinge des menschelicken geslachts/ ingestelt tusschen den genen die malcanderen in bloede ofte swagerschap binnen sekeren grade zijn bestaende/verboden is Houwelijcke te contracteren/eñ dat wel eenighe verscheydenheyt eñ duysterheyt inde berekeninghe der selver graden / bysonder van maechschap vande syde comende wort bevonden: Soo ist dat de Staten de verboden graden hier na hebben doen wt drucken ten eynde eenen yegelijcken des te beter daer van mach wordē onderricht/ eñ egeene ignorantie en pretenderen. Ordonnerende ende verbiedende over sulcx dat egeene personē van watqualiteyt/conditie/ofte gesintheyt sy zijn / binnē de navolgende wtgedructe graden malcanderen Graden van maechschap

deren in bloede ofte affinitept bestaende/tsamen en sullen mogen gevoecht worden/nochte eenichsins malcanderen trouwen/ op pene dat de selfde niet alleene van onwaerdē gehouden/maer oock splupden in lijf eñ goet gestraft zullen worden/sulckx naer beschreven rechten tegens den incestueusen ende bloetschendighen is gestatueert.

V.

Inden eersten en mogen niet trouwē eenige ascendenten met heure descendenten/te weten/Ouders en kinders opwaerts ende nederwaerts gaende in infinitum.

VI.

Insghelijcx niet Broeders met hare Susters t'zp van volle oft halve bedde.

VII.

Ten derden en moghen niet trouwen de Oomen met heure Nichtē/dat is/ met heure broeders ofte susters kinderen/oft kints kinderen ende descendenten: nochte insghelijcx de Moepen met heuren Nevē/ dat is/met heuren broeders ofte susters soone/ nochte kindts-kinderen ofte descendenten beyde in infinitum/alsoo oomen eñ moepen ten respecte van heure voorsz nichten ende neven / staen inde plaetse van vader ende moeder.

VIII.

Graden van affinitept.

Ende soo vele alst aengaet de graden van affinitept eñ swagerschap/ alsoo de bant des Houwelijcx alsulcke ghemeenschap mede brengt / dat manne ende wijf maer eene en zijn/soo ist insgelijcx verboden ende geinterdiceert/ dat de man met egheene bloet-verwanten ofte maghen van zijne overleden huysvrouwe/ noch de vrouwe met egeene bloet-verwanten ofte magen van harē overledē man / dē selven man eñ vrouwe binnen de voorsz wtgedructe graden bestaende/malcanderen niet en sullen trouwen/op gelijcke pene van onwaerde ende straffe in lijf eñ goede als voren: Namentlijck dat egeenen man trouwen en mach met syn schoon-dochter / dat is mette nagelaten weduwe

zijns

zijns soons/noch mette weduwe van zijns soons ofte dochterssone/ eñ soo voorts nederwaerts/ of met egeene weduwe eeniger syner descendenten: gelijck oock egeene vrouwe trouwen en mach met haren schoonsone/dat is/mette man van hare overleden dochter / noch mette man van haers soons ofte dochters dochtere/ eñ alsoo volgende met egeene man geweest hebbende van eenighe hare descendenten.

IX.

Insghelijckx egeene man mach trouwen met syn stiefdochter / dat is / mette voordochter synder huysvrouwe/ noch met eenige vande selve syne voordochterẽ descendenten: ghelijck oock egeene vrouwe trouwen mach met haer stiefsone/dat is/ mette voorsone van haren overleden man/ noch met eenigen descendenten vande selve hare stiefsonen.

X.

Item egeene man mach trouwen de nagelaten weduwe van synen overleden broeder / noch egheene vrouwe den man van hare overleden suster.

XI.

Hierenboven en moghen niet trouwen den man met de weduwe synder neve / dat is / met de dewuwe van syns broeders ofte susters sone / noch mette weduwe van eenige syne broeders ofte susters descendenten: gelijck oock egene vrouwe trouwen mach mette naeghelaten man van hare nichte/ dat is / met de weduwenaer van haer broeders ofte susters dochter / noch mette man van eenighe haere broeders oft susters kints-kinderen ende descendenten.

XII.

Ende alsoo int aengaen ende contraheren / vanden heyligen Echten staet/bysonder goet regard dient ghenomen/ dat tselfde ghescheit in alder eerbaerheydt / eñ dat alle confusien der voorsz graden (daer deur groote swaricheden inde Successien ende andersints rijsen) verhoet worden: So ist dat de voorsz Staten ordonneren / dat indien eenige personen versochten heure geboden omme tsamẽ gevoecht te

Van gebodẽ ter cause van maechschap oft affiniteyt te schutten.

te worden / de welcke nochtans de ghedeputeerde van de Magistraten ofte Kercken-dienaren soude beduncken/dat ten respecte vande voorsz eerbaerheyt / ende omme confusie van graden te schouwen / niet en behooren tsamen ghevoecht te worden/ dat als dan de voorsz gedeputeerde ende Kercké-dienaren tzelfde de Overicheyt / daer toe te stellen/ sullen aengheven / ende mette voorsz versochte proclamatien superséderen / omme middeler tijdt met kennisse van saken / tzelfde metter Overicheyt toegelaten ofte gheweygert te worden / zoo als na de Goddelijcke ende civile rechten bevonden sal worden te behooren.

XIII.

Houwelijcké contrarie de se ordonnátie/ moghen niet subsisteren.

Verclarende alsoo by desen nul eñ van onweerden ende niet te mogen bestaen / de houwelijcken die niet inder manieren voorsz en sullen worden gecontraheert ende gheceleбreert / ende dat de gene die inde voorsz graden van bloede ofte affiniteyt malcanderen bestaende / hier naemaels niet tegenstaende de voorsz verboden souden vermeten in houwelijcke te treden / daer van sonder verdrach ofte dissimulatie gestraft sullen worden / mette penen inde Goddelijcke eñ beschreven rechten/ jeghens den incestueusen ende bloetschenders als voren ghestatueert / sonder dat oock t'Placcaet by de Keyserlicke Majesteyt ghemaeckt inden Jare M.D.XL. nopende t'contracteren van houwelijcke / van personen beneden hare Jaren zijnde / ende de penen daer inne begrepen hier mede verandert worden.

XIIII.

Straffe van overspel.

Ende also de voorsz Staten mede onderricht zijn/dat de overspelen onbelet eñ ongestraft blijven binnen de voorsz landen/deur dien d'Officieren eñ Magistraten daer tegens niet en doen haerluyder devoir als naer behooren / hen excuserende dat wel eertijts d'Officieren ende Provisoren respective by preventie / de kennisse vande selve mesusen ende misdaden hen plegen t'onderwinden / sonder de selve groot te achten/ofte anders dan met lichte eñ cleyne ghelt-boeten

te straffen/daer nochtans alsulcke schandelicke sonden den toorne Gods verwecken ende ontsteken / over den landen eñ volcken / daer onder die regneren ende ongestraft ghelaten worden/daer van het wtghedructe Godes woort / eñ alle Historien menichfuldige exempelen mede brengen: dat oock de ergernissen / confusien eñ quade exempelē der overspeelders/den Heydenen/Keyseren eñ Coningen beweecht hebben den overspeelders metter daet te doen straffen: So ist dat de Staten voornoemt begheerende de voorsz overspelen te beletten / mede gheordonneert ende ghestatueert hebben/ordonneren ende statueren by desen.

XV.

Inden eersten/so verre een echte man bevonden sal worden van nu voortaen overspel te bedrijven/tzy met eene ongehoude ofte gehoude vrouwe persone/ ofte een ongehoude man met eene ghehoude vrouwe / dat de selve man als eerloos ende meyneedich metter daet verbeuren sal syn officie ende staet/indien hy eenige heeft vande voorsz Staten/ofte binnen eenighe steden der voorsz landen / ende voorts verclaert sal worden/ incapabel omme eenighe staet ofte officie binnen de voorsz landen eñ steden te moghen bedienen:Eñ jnghevalle tselfde overspel ghedaen ende bedreven is / van een echte man met een ghehylickte vrouwe / dat daerenboven zyluyden beyden gebannen zullen worden wt de voorschreven landen/den tijt van vijftich Jaren.

XVI.

Maer indien het overspel is gecommitteert van eē echte man met een ongehoude vrouwe / sal de voorsz man boven de voornomde privatie vā t'officie gecondemneert wordē in een boete van hondert Carolus guldēs voorde eerste reyse: eñ daer naer meer daer inne delinquerende / met bannissement van vijftich jaren / ende een boete van twee hondert guldens:eñ sal d'onghehoude vrouwe sulcx ghedelinqueert hebbende voor d'eerste reyse te water eñ te broode geleydt worden/den tijdt van veerthien dagen/ eñ indien sy ander-

mael bevonden wort sulcx te committeren / sal voor den tijt van vijftich jaren gebannen worden wten voorsz Landen.

XVII.

Indien eenich ongehout man met eenige echte vrouwe overspel bedrijft / sal de voorsz man den tijt van veerthien dagen te water ende te broode gelept ende gecondemneert worden / in eene boete van hondert Carolus guldens: ende soo verre hy andermael sulcx committeert / sal eeuwelijcken wten voorsz landen gebannen wordē: ende de vrouwe met een ongehoude man overspel committeerende / zal als boven ghebannen worden den tijt van vijftich jaren.

XVIII.

Eñ dat al onverminderen alsulcken recht als de geoffenseerde partye / tzy man ofte vrouwe / jeghens den overspelder competeert / so tot scheydinghe vanden houwelicke als andersins naer rechten / soo oock by desen verstaen worden in vigeur te blijven / alle de straffen eñ penen inde Keyserlijcke ende beschreven rechten gestatueert / teghens alle crimen van ontschaecken / ontvueren / eñ bloetschenden ende diergheliijcke ghequalificeerde hoererijen.

XIX.

Belangende successien.

Aengaende d'erffenissen ende besterffenissen / hebben de Staten gederogueert ende te niette gedaen / deroguerē ende doen te niet by desen / alle beschreven rechten / costuymen / eñ usantien inde voorsz landen eñ Graefschappe van Hollant en Vrieslant tot desen dage toe ghebruyckt / nopende de besterffenissen ab intestato / eñ sonder dispositie van testamente ofte verclaringhe van eenighe wterste wille yemant opcomende inde allodiale roerende eñ onroerende goederen: Ordonnerende ende statuerende dat van nu voortaen / alomme ende tot allen plaetsen / soo wel binnen de beslotē steden als inden dorpen / eñ ten plattē lande inden voorsz lande eñ Graefschappe van Hollandt ende Vrieslandt / inden voorsz besterffenissen / voor een ghemeene recht ghebruyckt ende onderhouden sal worden tghene hier naer volcht.

XX.

Inden eersten / dat in alle erffenisse de kinderen ende andere descendenten ofte inde rechte linie nedergaende in infinitum / haren ouderen sullen succederen in stirpes ende by repræsentatie.

Hoe kinderen haer ouders succederen.

XXI.

Dat den selven descendenten ontbrekende / vader ende moeder beyde noch in leven zijnde/haren kinderen universaliter ende geheelicken sullen succederen.

Wanneer d'Ouders haeren kinderen succederen.

XXII.

Maer de selven alle beyde oft eene van beyden ontbrekẽde/zullen des overledens broeders ende susters/ende der selver kinderen ende kints-kinderen by repræsentatie in alle de goederen succederen.

Successie vã broeders endesusters.

XXIII.

Welverstaende dat halve broeders ende susters eñ hare kinderen ende kints-kinderen/ als oock alle andere collaterale vrienden/maer van eene zyde den overleden bestaende/ niet voorder en sullen succederen als elcx met een halve hãt/ ende over sulcx naer advenant dat sy den overleden van bloede zijn bestaende.

Hoe verre halve broeders eñ susters sullẽ succederen.

XXIIII.

Alle descendenten / vader ende moeder / broeders ende susters/mitsgaders hare kinderen/kints-kinderen ende andere descendenten ontbrekende / dat alsdan oomen ende moeyen vanden overleden ende hare kinderen by repræsentatie oft in stirpes sullen succederen.

Successie van oomen ende moeyẽ.

XXV.

Ten ware groot-vader ende groot-moeder van d'eene zijde beyde te samen noch int leven waren/in welcken ghevalle sy den oomen eñ moeyẽ vande selve zijde / mitsgaders haer luyder kinderen/ wesẽde der selver groot-vaders ende groot-moeders kinderen/ofte kints-kinderen/eñ nochtans geene broeders ofte susters vanden ouerleden/inde successie vande selve zijde comende/gheprefereert sullen zijn.

Groot vader ende grootmoeder succederẽ voor oomẽ ende moeyẽ.

XXVI.

Wanneer d'ouders haren kinderẽ niet en succederen.

Item egheene ouders ofte andere ascendenten / als het bedde ghescheurt ẽn eene van hen beyden contrhorale over leden ẽn d'andere alleene int leven is en sullen haren kinderen ofte andere descendenten succederen.

XXVII.

De goederẽ sullẽ wederkeeren daer die van daẽ gecomẽ zijn

Item de goederen van den overleden/ sullen altijts gaen ende erven aen den vrienden van s'vaders ende s'moeders zijde vanden overleden/ deelende ẽn clovende de selfde half/ sonder aenschou te nemen dat de overleden meerder van s'vaders dan van s'moeders/ ofte ter contrarie van s'moeders dan van s'vaders zijde achtergelaten hebben.

XXVIII.

Hoe verre representatie onder dẽ collateralen plaetse heeft

Item en sal representatie onder den collateralen / ẽn den vrienden ofte bloet-verwanten vande zijde / niet voorder plaetse hebbẽ / dan tot broeders ẽn susters kints-kinderen ende oomen ende moeyen kinderen inclusive / ẽn alle voordere collaterale vrienden den overleden naest in grade ende maechschappe bestaende/ ẽn even na zijnde / sullen by ghelijcke ghedeelte / hooft voor hooft erven / wtsluytende alle voordere van grade ofte maechschappe.

XXIX.

Hoe(r)ẽde het inbrengẽ vã de goederen tẽ houwelijc ghenoten.

Item so wanneer eenighe kinderen van hen ouders ten boedel ofte in houwelijckse mede gaven / ofte anders tot vorderinge vande selve kinderẽ in hare neeringe ende coopmanschappe ofte diergelijcke/eenighe goederẽ ofte penningen genoten sullen hebbẽ / ende de selve namaels met heure mede-erfgenamen/inde goederẽ van heure overledẽ ouders sullen willen succederen / sullen eerst ẽn alvooren t'ghene sy sulcx ontfangen ende genoten hebben/ indẽ gemeenẽ boedel brengen / ofte die gherechte waerde van dien/sulcx die was ten tijde vã de gifte/ ingevalle de goederen niet geestimeert zijnde gegevẽ sullen zijn:maer ingevalle vã estimatie/sullen mogen volstaen midts confererende de selve estimatie/ ende tselve also gedaen zijnde/sal alsdan den geheelen boedel tusschen

schen den langhst-levende vader ofte moeder ter eenre / eñ des overledens erfghenamen ter andere zyde / half ende half by ghelijcke portien ghedeelt worden : twelck oock plaetse hebben sal in d'eerste/ twede/ derde/ eñ navolghende houwelijcken. Ende sal t'ghene nopende de successien eñ collatien voorschreven is / plaetse hebben / soo wanneer by testamenten / houwelijcxsche voorwaerden / bewijsen ter Wees-camere ghedaen / ofte by andere dispositien ofte contracten niet en is anders voorsien.

XXX.

Beroerende de huyerluyden eñ pachters vande landen: Hebben de Staten voornoemt mede geordonneert eñ ghestatueert / ordonneren eñ statueren by desen / dat de ordonnantie jegens den huerluyden eñ pachters / inden jare vijfthien hondert xv. in Februario ghemaeckt alomme inden voorsz lande eñ Graefschappen van nieuws ghepubliceert / wtgheroepen eñ scherpelijcken onderhouden sal worden. Roerende huyerluydē / eñ pachters vanden landen.

XXXI.

Ende amplierende de selve ordonnantie / hebben van nieuws gheordonneert ende ordonneren by desen / dat de pachters eñ huyrluydē / die eenige huyre ofte na huere aen eenige goederen pretenderē willen / onder dexel vande selve pretensie inde occupatien ofte t'gebruyck vande ghehuerde landen / eñ goederen niet en sullen moghen blijven / ofte hen de selfde directelick ofte indirectelijck onderwinden / ten zy vande selfde pretentie by publijcke instrumenten ofte d'eygen hant vandē eygenaer / ghepasseert voor date vande expiratie vande huere / promptelijc blijcke / ende dat egheene hueren plaetse hebben oft effect sorteren sullen / daer van sulcx als voren verhaelt is / niet en blijckt. Huyre ofte na huyre niet te mogē pretenderen dan by publijcque instrumenten.

XXXII.

Dat oock soo wanneer den ouden huerman oft yemant van synen t'wegen / den eygenaer ofte nieuwen huerman / met raet ofte daet / directelijck ofte indirectelick / eenich hinder / letsel / empeschemente ofte dreygementen doet / ter oorsake Dat d'oude huyrder den nieuwen geē hinder sal doen.

sake van t'ghebruyck oft huere vande voorschreven landen ende goederen / dat daer van exemplare straffe ghedaen sal worden.

XXXIII.

Pene vande gene die lät sonder huere ghebruyckt.

Ende soo wanneer een huerman syne erfghenaemen ofte actie van hem hebbende/ van eenighe onroerende goederen nae d'expiratie vande huere blijft occuperende die gehuerde goederen / zoo dat den eygenaer ter oorsake van dien jeghens hem moet treden in rechte / zoo sal den selven huerman syne erfgenamen ofte actie van hem vercrijgende / na de litiscontestatie inde selve sake boven de ontruyminghe ende alle costen/ schaden ende interesten/ vervallen ende ghehouden wesen te betalen de helft vande waerde vande ghehuerde goederen / gerekent jegens den penninck twintich/nae de leste huere: Ende zoo verre de selve totter diffinitive sententie vanden eersten Rechter toe/ inde voorschreven occupatien perseuereren / sullen alsdan boven de euacuatie ende ontruyminghe / mitsgaders boven alle costen / schaden ende interesten vervallen ende ghecondemneert worden inde gheheele waerde vande selve goederen/ mede gherekent als voren jeghens den penninck twintich na de leste huere.

XXXIIII.

Ende sullen de voorsz penen by alle Rechters / daer vorẽ ter oorsake tvoorsz proces wort gheinstitueert / sonder eenighe dissimulatie ofte faveur gedecreteert/eñ toeghewesen worden/alwaert oock soo dat den huerman / syne erfgenamen ofte actie van hem hebbẽde/ na de litiscontestatie haer ongelijck bekenden ende hen ghewillich inde ontruyminge lieten condemneren/eñ in ghevalle de ghecondemneerde egheene goederen en heeft omme de voorsz penen te betaelen / sal daer vooren aenden lijve ghestraft worden / naer ghelegentheyt vander sake.

XXXV.

Belanghende d'hypoteque ende veronderpandinghe vande

Van hypoteque eñ onderpãdinge van landen.

vande landen ende andere onroerende goederen / hebben de Staten voornoemt geordonneert ende ghestatueert/ordonneren ende statueren by desen : dat van nu voortaen/ zoo wel by die vanden Rade Provinciael voornoemt / als by alle andere Gherechten vande voorsz steden ende platten lande van Hollandt ende Vrieslandt/d'ordonnantie eñ t'Placcaet vande Jare M. D. XXIX. verstaen ende gheinterpretеert sal worden / dat de clausule vande generale

Clausule vã generale hypotheecque beneffẽs de clausule van speciael hypoteecque

hypoteque / beneffens de clausule van de speciale hypoteecke/inde constitutie van eenige renten/schulden ende andere brieven van verbande / gestelt jegens den ghenen die na de selve constitutie by den constituant speciale hypoteque is ghestelt / alleenlijck plaetse hebben / ende sulcx als naer beschreven rechten effect sorteren sal / ouer de goederen onder de jurisdictie vanden Rechteren daer voren de constitutie volghende de voorschreven ordonnantie is gheleghen / den constituant ten tijde vande constitutie toebehoort hebbende / ofte die hy voor de publicatie van desen sal hebben vercreghen / ende niet op de goederen buyten de voorschreven jurisdictie geleghen: welcke interpretatie gheschieden sal in allen saecken / die voor de publicatie van desen by eenighe sententien/tzy vanden voorschreven Rade ofte andere gerechten/niet diffinitiuelijck zullen wesen ghetermineert.

T'effect van generale hypotheque: precederẽde speciale.

Eñ belanghende de constitutie ende verbande van ghenerale hypoteque / die na twee maenden na de publicatie van desen ghedaen sullen worden / de selve en sullen gheensins hinderlijck wesen ofte prejudiceren / den ghenen die constitutie ofte verbandt van speciael hypoteque naemaels sullen vercrijgen / sulcx dat de ghene die sy specialijck eenighe onroerende goederen verbonden sullen worden / inde selve speciale hypoteque/ ende de penninghen daer van procederende / sullen worden gheprefereert den ghenen die onder ghenerale hypoteque / nae de voorsz twee maenden na de publicatie van desen ghestelt sal wesen / dan sal de voorsz constitutie van generale hypoteque voor gherechte gedaẽ/

plaetse hebben ende effect sorteren jeghens den ghenen die gelijcke constitutie ofte verbant hebben / onder den welcken de outste constitutie de jongher sullen worden gheprefereert/sonder dat in dien ghevalle onderscheyt ghemaeckt ofte regard genomen sal worden voor wat Rechters inde voorsz Landen de ghenerale constitutie van hypoteque sal wesen ghedaen / ende van ghelijcken sal de voorsz generale constitutie plaetse hebben / ende effect sorteren jeghens den ghenen die maer personele actie hebben / sulcx als by den beschreven rechten is ghedisponeert.

Generale hypotheecque gaet voor personele actie.

XXXVI.

Raerende speciale hypoteque op veralieneerde landen.

Ende zullen van nu voortaen de ghene die speciale hypoteque hebbẽ/ jeghens de possesseurs van dien/sonder onderscheyt/ofte de debiteurs/hare erfgenamen / oft yemant anders die t'zelfde speciael hypoteec possideert / moghen procederẽ voor haer achterwesen / omme hare hypoteque daer voren verclaert / te hebben verbonden ende executabel sonder dat de possesseurs van dien sullen moghen sustineren/ dat den crediteur ghehouden is den principalen debiteur ofte syne erfgenamen eerst t'executeren.

XXXVII.

Hypotheecque voor date van desen geconstitueert/ter plaetse daer de goederen gelegen zijn/ te boeckte brenghen.

Also mede de voorgaende Ordonnantie daer by belast eñ gestatueert was / dat in alle steden ende dorpen vanden voorsz landen pertinente Registers ghehouden soudẽ worden van alle verbremdinghen ende verbanden van goederen aldaer ghedaen / niet behoorlijck zijn onderhouden/ eñ mede door de voorleden oorloghe vele der selver registeren zijn vernielt ende verduystert / twelck insghelijcx tot groote interest vande voorsz goede ondersaten strecken soude ten ware daer teghens worde voorsien : So hebben de Staten voorts gheordonneert eñ bevolen ordonneren eñ bevelen by desen dat een yegheliijck van wat state / qualiteyt/ofte conditie hy zy / die eenige constitutie van ghenerale oft speciale hypoteque op eenige onroerende goederen inden voorsz landen ende Graefschappen van Hollandt

ende

ende Vrieslant hebben ofte pretenderen willen / binnen een jaer na de publicatie van desen / de selve aenbrengen zullen den gerechte vande plaetse daer de goederē ten hypoteque gestelt / zijn ghelegen / omme aldaer volghende d'instructie die by de voorsz Staten daer toe sal worden ghemaeckt / aengeteeckent te worden / elcke constitutie voor eenen halve stuyver / op pene van te verballen in een jaer renten t'appliceren een derdendeel den Hooft-officier / een derdendeel den armen vander plaetse / ende het derde derdendeel den aenbrengher. Ordonnerende ende bevelende by desen allen Schouten / Schepenen / Gesworens / ende ander Rechters / midtsgaders heure Secretarisen / soo wel van steden / dorpen / als andere collegien inden voorsz landen van Hollant ende Vrieslandt / goede toesicht te nemen / dat sy van nu voort aen egeene brieven ofte instrumenten / houdende verbremdinghe ofte hypotecatie van eenighe onroerende goederen / en sullen zeghelen / teeckenen ofte wtgheven / ten zy dat de selve wel eñ perfectelijcken geregistreert zijn / op pene van by den voorsz Secretaris te verbeuren t'elcke reyse ses Carolus guldens / de twee deelen ten behoef van den Hooft-officier van elcker plaetse ende quartier / ende het derdendeel ten behoeve vanden aenbrengher / ende daer en boven op arbitrale correctie.

Verbreemdinge / ofte hypothecatie vā onroerende goederen / niet te besegelē sonder eerst geregistreert te zijn.

XXXVIII.

Ende om dat de voorsz Registerē wel sekerlijck ende getrouwelijck mogen worden bewaert: So hebben de Staten voorgenoemt / geordonneert ende ordonneren by desen dat in elcke stadt / dorpe ofte collegie daer eenighe alienatie ofte hypotecatie eñ verbanden van onroerende goederen zullen worden ghedaen / gemaect sal worden een kiste met twee sloten / daer inne de voorsz Registers zullen worden bewaert / van welcke sloten een sleutel bewaert sal worden by den Officier ofte Secretaris / ende eene by den outsten Schepen ofte Gesworen / eñ sullen de selve sloten gheopent eñ ghesloten worden in hare beyde presentie / alles op pene

De registers van de verbreemdinge oft hypothecatie wel te bewaren.

voorsz / t'appliceren als voren / ende dat den Hooft-officier de kiste sal doen maken tot haren coste.

XXXIX.

Alle rechten costuymen ende vsantiē van collegiē ende Heerē/ ofte Ambochts-heeren aen te brenghen.

Eñ omme te verhoeden de exactie daer mede de voorsz goede ondersaten dagheliicx worden beswaert / onder pretext dat eenige Steden/ Heeren/ Ambochts-heeren / Collegien van Dijc-graefschappen eñ Heemraeden / Vassalen/ leenhof houdende/ Bailiu ende mannen/dorpen/ ghehuchten ende alle andere jurisdictien hebbende / pretenderen tot verscheyden emolumenten / baten eñ proffijten by costuymen ofte vsantien gerechticht te zijn/dat mede midts d'onsekerheyt vande selfde costuymen ende vsantien / de voorsz ondersaten met vele processen ende groote costen worden beswaert: So hebbē de voornoemde Statē / willende daer inne mede versien/geordonneert eñ ordonneeren by desen/ dat alle steden/ Heeren/ Ambachts-Heeren/ Collegien van Dijck-graven eñ Heemraden / alle Vassalen/ leenhof houdende/Bailiu ende mannen/dorpen / ghehuchten ende alle andere eenige jurisdictie hebbende / binnen den tijt van zes maenden na de publicatie van desen / inde Griffie vanden Hove van Hollandt alhier inden Hage/ aenbrenghen eñ in geschrifte overleverē sullen/alle alsulcke rechten/costuymen eñ vsantien/tzy van naestingen/na coopen/pont-gelt/recht van leenē/die by eenighe besterfte/ vterste dispositie/ transporten/ houwelijcsche voorwaerden / eñ anders hoe dattet zy aenbesterven ende opcomen/zegel-recht ende alle andere rechtē die sy respective in hare jurisdictie ampten/ende officien genietē ende gebruyckē/ende voor dē jare M.D.tween-en-tzeventich genoten ende gebruyckt hebben/omme op de onderhoudenisse van dien in alle equaliteyt ende sulcx de Staten bevinden zullen / ten meesten dienste vandē ondersaten te behooren/voorsien te worden:Alles op pene dat by faulte van overleveringhe op de voorsz costuymē/ vsantien ende gebruyck van rechten na de expiratie vanden voorsz tijdt / niemandt in rechte ofte daer buyten en sal moghen

worden ghemolesteert / ende dat de selve voor nu ghelijck alsdan ghehouden worden voor corruptelen.

XL.

Ende ten laetsten ordonneren eñ statueren de Staten voornoemt mede / dat terstont naer vercondinge van desen inde voorsz landen ende Graefschappen van Hollant ende Vrieslandt / noch by den voorsz Hove Provinciael / noch in eenige steden / dorpen / ofte wettelicke collegien / noch by eenighe ingesetenen vanden selven Lande / inde computatie eñ berekeninge vanden beginne ende eynde vanden Jare / egeene andere stijle ofte maniere van schrijven en sal worden gebruyckt / dan diemen hout voor ghemeene / te weten Dat alomme eñ by een yegelijcken inden voorsz Landen / t'begin vanden Jaren ghenomen eñ gerekent sal worden / den eersten dach der maent van Januarius / sonder dat die vanden Raede voorgenoemt / ofte / die vanden ghevolghe vanden Hove / noch eenighe Regeerders vanden steden / dorpen ende collegien voorghenoemt / eenighe andere stijle oft maniere sullen moghen gebruycken. Verbiedende over sulcks wtdruckelijck allen Officieren / Griffiers / Secretarisen / eñ generalicken allen den ondersaten vandẽ voorsz Landen / in heure openbare acten / gherechtelijcke brieven eñ instrumenten / noch in heure Registers ofte protocollen anders te doen ofte te laten gheschieden / op pene van privatie oft suspentie van heure staten eñ officien / ofte andere arbitrale correctie / naer exigentie vander saken.

Verãderinghe vande stijl eñ t'beghin van t'Jaer.

XLI.

ALLE welcke poincten ende articulen de voorschreven Staten gheordonneert hebben ende ordonneren by desen / dat voortaen volcomelijck zullen worden achtervolcht ende onderhouden / niet tegenstaende eenighe rechten / voorgaende ordonnantien / costuymen ofte vsantien ter contrarie / die de voorsz Staten ghederogueert hebben / ende derogueren by desen / voor soo vele de selve eenichsins daer teghens sullen moghen strijden. Ordonnerende ende beve-

Derogatie van allen rechten costuymẽ / etc. desen contrarierende.

bevelende den presiderende ende Raden Provinciael van Hollandt voorghenoemt/den Advocaet Fiscael/ende Procureur generael vanden selven Hove / midtsgaders allen Officieren vanden voorsz Lande ende Graefschappe van Hollant/teghens den overtreders eñ Contraventeurs van dien te procederen naer behooren / sonder dissimulatie/ gunste ofte ongunste / op peyne van metter daet van hare officien vervallen ende afgestelt te worden.

Aldus ghedaen / besloten ende gearresteert by den Staten voorghenoemt inden Haghe / ende tzeghel vande selve Staten hier op gedruckt / den eersten Aprilis duysent vijfhondert tachtich.

Ende ter ordonnantie vande Staten.

Onder gheteyckent.

C. de Rechtere.

Tafel vande voornoemde Ordonnantie vande Polityen.

Roerende

Roerende speciale hypoteque op veralieneerde landen / art. xxxvj.
Hypoteque voor date van desen gheconstitueert ter plaetse daer die immeuble goederen gheleghen zijn te boeck te brengen/art.xxxvij.
Verbremdinghe ofte hypotequatie van onroerende goederen niet te bezegelen/sonder eerst geregistreert te zijn/ibidem.
t'Register vande verbremdinghe ofte hypotecatie wel te bewaren/ art.xxxviij.
Alle rechten / costuymen/ ende vsantien van collegien ende Heeren ofte Ambachts-heeren aen te brenghen/art.xxxix.
Veranderinghe vanden Stijl ende begin van t'Jaer/art.xl.
Derogatie van allen rechten/costumen ende vsantien desen contrarierende/art.xlj.

